

Veganisme, tisdat?

Niemand eet alles

Iedereen maakt keuzes. Er is geen mens die alles eet, zelfs niet 'alles-wat-lekker-is'. Niemand is 'radicaal-kannibaal'. Ook is er geen mens die niets eet – althans, dat zou van korte duur zijn. Tussen die twee uitersten kan je een heel spectrum maken.

Niet doden, niet lastig vallen

Veganisme is het streven te leven zonder dieren te doden, op te sluiten of anderszins lastig te vallen, of op welke manier dan ook daaraan mee te werken. Er zijn weliswaar niet veel mensen die zelf koeien opsluiten of doden, er zijn wèl erg veel mensen die koeien eten. En er zijn nog veel meer mensen die de melk van koeien drinken, en die omeletten met kaas bakken of koekjes eten waarin boter verwerkt zit. Dat doen veganisten allemaal niet.

Diergebruik is misbruik!

Sinds onheuglijke tijden zijn andere dieren door mensen gezien als gebruiksvoorwerpen: er wordt op ze gejaagd, ze worden gehouden voor hun vlees, hun melk, voor hun wol, hun vacht, voor hun eieren, hun zijde, hun honing, voor hun spierkracht. Ze worden gebruikt voor dierproeven, wedstrijden, shows en als gezelschap.

Langzaam begint het besef door te dringen dat hieraan iets niet klopt. Mensen zijn ook dieren, en de niet-menselijke dieren zijn onze mede-aardbewoners. Ze zijn anders, maar niet minder. Dieren willen, net als mensen, gewoon prettig leven: in vrijheid en gezondheid, met genoeg voedsel, veilige schuilplekken, met mogelijkheden elkaar te ontmoeten of juist te ontlopen, enzovoort.

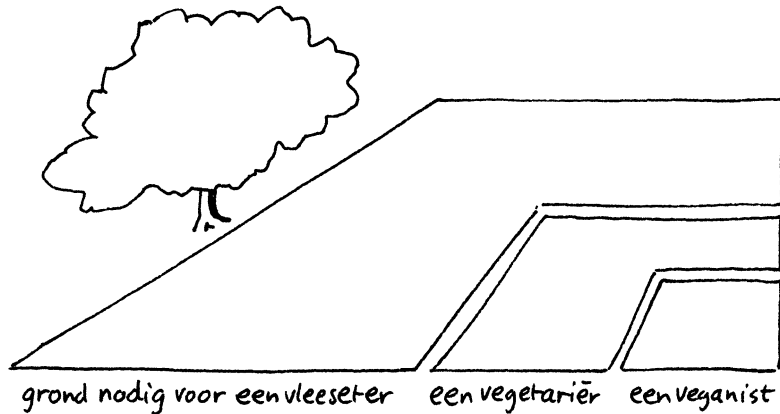
Veganisten willen niet meewerken aan welke vorm van diergebruik dan ook. Hiervoor zijn verschillende argumenten aan te voeren. Daar is één echt belangrijk argument bij; de andere vind ik 'mooi meegenomen'.

Mooi meegenomen

**Veganisme is in veel opzichten gezonder dan alleseten.*

**Voor plantaardig voedsel is veel minder grond nodig.*

- *Als veeteelt verdwijnt is er meer ruimte voor natuur.*
- *Veganisme is beter voor het ecologisch evenwicht.*
- *Veganisme is een oplossing voor het mestprobleem.*

Ja, ja, ja

Dit is allemaal waar, maar het zijn geen van alle argumenten die de belangen of wensen van dieren als uitgangspunt nemen, en ze leiden geen van alle noodzakelijk tot een consequent veganistische manier van leven. Heel af en toe vlees eten zou best kunnen voor de gezondheid of voor het ecologisch evenwicht in de wereld. De bio-industrie zou moeten verdwijnen, maar tegen kleinschalige veeteelt en beperkte jacht zou weinig in te brengen zijn.

Dieren hebben ook gevoel

Nu dan het argument dat noodzakelijk leidt tot consequent veganisme: dieren hebben ook wensen en gevoel, net als mensen, dus kwel ze niet en laat ze vrij! Hoe kan je weten of niet-menselijke dieren gevoel hebben? Dat kan je nooit zeker weten – maar ook van mensen, andere mensen dan ik, kan ik dat niet zeker weten. Als ik iemand knijp en die zegt ‘au’, dan zegt dat strikt gezien nog niets over de pijn die diegene heeft. Maar natuurlijk ga ik ervan uit dat er wel degelijk pijn gevoeld wordt. Zo ligt dat ook bij verdriet en angst. Een moederkoe loeit urenlang nadat haar kalfje is afgepakt, en dieren proberen, als ze niet al te erg afgestompt zijn, te ontsnappen uit de wagen die hen naar het slachthuis vervoert. Ook het spartelen van vissen, boven water gehaald door visnet of hengelaar, ziet er niet erg ‘gevoelloos’ uit! En kleine beestjes zoals insecten zullen ongetwijfeld ook iets van pret of onpret kunnen ervaren.

Liever vrijheid dan bemoeienis

Als we gaan meevoelen met alle dieren, betekent dat dan ook dat geprobeerd moet worden alle dierenleed te vermijden? Dat zou onmogelijk zijn! Dan zouden we een wezel tegen moeten houden om een muis op te eten. Lust zo’n wezel gebakken tahoe? En dan zouden we de wezel, alle wezels, alle roofdieren moeten vangen. Waarmee we veel dierenleed zouden veroorzaken. Zo zijn er nog talloze andere problemen te verzinnen.

Stel je voor, je bent aan het wandelen en ziet ineens een ziek konijntje aan de bosrand zitten. Het diertje zal misschien pijn hebben en zal bang zijn. Wat te doen? Een dierenambulance bellen? Het beestje zelf naar een dierenarts brengen? En wat dan? Moet zo’n dier dan in een helverlichte dierenartskamer een spuitje toegediend krijgen? Ik zou zeggen: laat ook het ziek worden en doodgaan aan dieren zelf over, hoe akelig dat soms ook is. Anders ga jij beslissen wat voor zo’n beest het beste is en maak je het einde stressvoller, en wie weet ook veel erger.

Meningen en gewoonten

Waarom kiest niet iedereen meteen voor veganisme? Het is altijd moeilijk om te snappen waardoor een ander andere keuzes maakt, maar het heeft in elk geval met twee dingen te maken: meningen en gewoonten.

Andere meningen over dieren

Iemand kan bijvoorbeeld denken dat niet-menselijke dieren geen of minder gevoel hebben, of dat mensen in elk geval veel meer waard zijn. Zo is er tenslotte duizenden jaren lang door het gros der mensheid gedacht. Deze gedachten zijn overgeleverd via verhalen, boeken en afbeeldingen. De mens (met name de witte jonge sterke gezonde man) als kroon der schepping. Maar ook waren er in de oudheid al mensen die inzagen dat als runderen een god hadden die god een rund zou zijn.

Descartes, die dat laatste niet inzag, deed allerlei ‘gemene’ dierproeven. Het gejack van de honden die hij gebruikte was slechts een mechanische reactie volgens hem, geen uiting van pijn. Vele biologen en medische onderzoekers zijn hem op dat pad gevolgd. Het beste argument dat ze hebben is dat ze op deze manier dodelijke ziektes bij mensen kunnen helpen genezen of voorkomen. Maar daarmee zeggen ze dus dat een mens meer waard is dan een rat. Daar zijn de ratten het vast niet mee eens!

Mensen ‘kunnen’ veel. Met name ingrijpen in hun omgeving, die omgeving van allerlei gemakken voorzien, maar ook van allerlei gevaarlijke zaken. Een vleermuis doet dat niet. Maar een vleermuis kan door zijn radar dingen die wij mensen niet kunnen. Zijn we daarom minder waard dan een vleermuis? Ik vind dat je dat niet kunt zeggen – evenmin als het omgekeerde.

De macht der gewoonte

De meeste mensen zijn gewend om vlees te eten en vinden het lekker. (Vlees is dierlijk spierweefsel en vet, aas dus – dat klinkt toch niet erg smakelijk...) Vegetariërs, die vaak zeer overtuigd hun portie vlees of vis laten staan, zijn op hun beurt verzot op melk, kaas en eieren. Ze zien deze producten min of meer als vleesvervangers en blijven daardoor helaas aan dierenleed meewerken.

Als je bepaalde voedingspatronen hebt, en wie heeft dat niet, kan het best lastig zijn om daar uit te stappen. Zeker als je omgeving ook nog op je inpraat: van ‘denk aan je gezondheid’ tot ‘doe niet zo ongezellig’ en uiteindelijk ‘wat ben jij extreem!’ In het begin kon ik nog wel watertanden bij de gedachte aan een kaasomelet of een broodje brie. Maar het opluchtende idee om niet langer aan dierenleed mee te werken woog veel zwaarder.

Tegenwoordig staan de natuurvoedingswinkels vol met producten die zo lekker zijn dat ze de ‘overstap’ op puur plantaardige voeding een stuk makkelijker maken. (Overigens vind ik ‘de macht der gewoonte’ sowieso iets om af te schaffen!)

Koeien en kalfjes

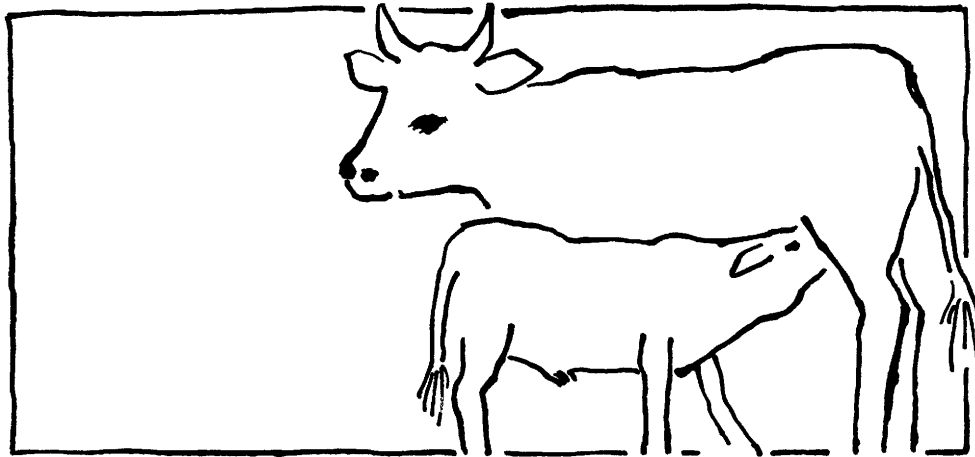
Wat mij de ogen opende was het verhaal over koeien en kalfjes. Elke koe die om haar melk gehouden wordt, moet elk jaar opnieuw een kalf baren, om de melkproductie op peil te houden. En elk jaar opnieuw... wordt in de meeste gevallen dat kalfje haar afgenomen. Die kalfjes worden geslacht. Anders komen er immers veel te veel koeien, en vooral stieren. (Dit gebeurt ook in de biologische veeteelt!)

Hoe kan het nu dat ik dat verhaal pas hoorde toen ik al achtentwintig was? Er zijn, vrees ik, nog steeds massa’s mensen, met name stedelingen, die het niet weten. Ook al eet je als vegetariër geen vlees, je werkt wel mee aan het doden van jonge kalfjes. Als je dat beseft smaakt de melk toch een stuk minder lekker.

Niet doodmaken

Sommige kalfjes worden al binnen een paar weken geslacht, maar de meeste worden eerst nog een tijdje vetgemest. Met kippen en eieren is er iets dergelijks aan de hand: er zijn voor de eierproductie jonge kippetjes nodig, en dus worden de haantjes nadat ze uit het ei zijn gekropen om zeep geholpen. Via de versnipperaar, of op een andere manier. Het is trouwens moeilijk uit te maken of een kip, die mag blijven leven, beter af is...

Dus mensen die geen vlees eten maar wel zuivel en eieren gebruiken werken onbedoeld toch mee aan het doodmaken van dieren. Dat was een ontdekking waar ik nogal van schrok! Van schrik werd ik veganist – maar veganisme gaat nog veel verder.

Niet gevangenhouden of lastigvallen

Over hoe dieren door mensen behandeld worden vallen de meest akelige verhalen te vertellen. Dat ga ik niet doen. Niet omdat die verhalen onbelangrijk zouden zijn, maar omdat die elders gelezen kunnen worden, en omdat ze eigenlijk de aandacht afleiden van waar het werkelijk om gaat. Eerder heb ik vanuit het argument dat dieren gevoelige wezens zijn twee belangrijke doelstellingen genoemd: dieren geen leed toebrengen en dieren vrij laten. Ook al zou de (kapitalistische) bio-industrie afgeschaft worden en zouden dieren minder wreed behandeld worden, dan nog zou ik daaraan niet willen meewerken. Want zolang er hekken zijn zijn dieren niet vrij, zolang ze gevangen worden worden ze belemmerd, en zolang er gejaagd wordt worden ze op een wrede manier gestoord en wordt alles ze afgepakt.

Dus ook geen wol

Schape lopen vaak betrekkelijk vrij rond in grote gebieden. Het schijnt dat ze voor de wolproductie vooral in Australië zo gefokt worden dat ze allerlei huidplooiën krijgen, om de wol-opbrengst te verhogen, waar de schape veel ellende van ondervinden. Ondertussen is hun vacht zo dik dat ze graag geschoren willen worden. Maar ook hier geldt weer: die ellendige omstandigheden hebben vooral te maken met concurrentie binnen de kapitalistische economie, en ze zijn dus niet noodzakelijk. Het gaat er om dat ik vrij rondlopende, natuurlijke schape ook niet zou willen vangen en scheren, en ik wil daar dus ook niet aan meewerken door wol te gebruiken. Er zijn tegenwoordig trouwens volop niet van dieren afkomstige warme stoffen te koop.

Maar waarom geen honing dan?

Honing is heel lekker spul, dóór bijen gemaakt en dus ook vóór bijen. Het is erg onaardig om die bijen hun wintervoorraad af te pakken en in plaats daarvan een goedkope suikeroplossing te geven, zoals nu gebeurt (als ze na de zomer al niet doodgemaakt worden). Een kilo honing, daarvoor moet door bijen een afstand gevlogen worden die gelijk staat aan zes rondjes om de aarde. Slavenarbeid!

Huisdieren

Ook huisdieren zijn niet vrij, kunnen niet over hun eigen leven beschikken. Wanneer ze kunnen eten, hoeveel ze naar buiten kunnen en met welke soortgenoten ze contact kunnen hebben, al dat soort dingen hangt af van de mensen die deze dieren in bezit genomen hebben. Ik ontken niet dat er sprake kan zijn van wederzijdse genegenheid, maar dat doet niets af aan het vrijheidsargument. Ook een slaaf kon genegenheid voelen voor zijn 'heer' of 'dame' als hij of zij het een beetje getroffen had.

Veelgehoorde tegenwerpingen:

Dieren jagen zelf ook

Ja, roofdieren jagen ook, maar is dat nog niet genoeg? Is het niet prettig dat wij mensen er voor kunnen kiezen ons op een minder bloederige manier in leven te houden?

Die melk is er nu toch al

Inderdaad, maar daarom hoef ik het niet te kopen. Door het niet meer te kopen geef ik aan dat er minder behoefte aan is. Als veel mensen dat doen zal dat effect hebben op het aantal koeien dat gemolken wordt.

Voor ons hier is zo'n keus makkelijk, maar natuurvolken...

Als de keus voor mensen hier gemakkelijker is dan is dat mooi meegenomen. Laten we hier beginnen, wie weet werkt het aanstekelijk!

De mens is van nature omnivoor

Dat zit er dik in. Hoewel mensen in langvervlogen tijden waarschijnlijk meer plantaardig dan

dierlijk aten, net als onze naaste verwanten, de mensapen. Belangrijker is dat hoe iets 'van nature' is er helemaal niet toe doet. Van nature bestaan er ook geen kachels, wasmachines en boekenplanken.

Wat moet er dan met al die koeien?

Dat is echt een schijnprobleem; alsof de hele wereld van de ene op de andere dag veganistisch zou worden. Hoe minder vraag er zal zijn naar dierlijke producten, hoe minder dieren er gefokt zullen worden. Langzaam zal de veestapel afgebouwd kunnen worden. De resterende dieren kunnen we vrij laten, in de vele weilanden die dan over zijn. Zou dat niet prachtig zijn: alle prikkeldraad weg...

Laten we eerst de mensenwereld verbeteren

Waarom zou het niet tegelijk kunnen? Ieders energie is beperkt, maar veganist worden kost toch geen tijd?

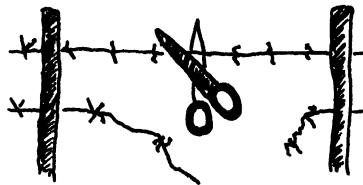
Maar planten dan, misschien hebben die ook gevoel!

Planten hebben geen centraal zenuwstelsel, en planten zijn er niet op ingesteld om te kunnen vluchten. Angst en pijn zal een plant dan ook niet hebben. Maar planten hebben wel een ander alarmsysteem, waarover nog niet veel bekend is. Het is echter een misverstand dat veganisten meer planten gebruiken dan vegetariërs en vleeseters. Het is juist andersom! Een koe moet namelijk veel planten eten om vlees en melk te produceren. Hierover doen verschillende getallen de ronde: voor 1 kilo vlees zou 7 kilo plant nodig zijn, enzovoort. Maar ook als het veel minder was blijft het zo dat veganisten juist minder planten gebruiken. Plantaardig is plant-aardig!

Acties

Eigenlijk is veganistisch koop- en eetgedrag al een soort actie. Vooral als je er veel met andersdenkenden over praat, en als je veel bij anderen gaat eten of anderen te eten vraagt. Het is een uitdaging om duidelijkheid te combineren met vrolijkheid. Anderen mogen best weten dat het fijn is om dieren niet te schaden, om ze recht in de ogen te kunnen kijken.

Maar je kunt natuurlijk nog veel meer doen. Er over schrijven, discussies organiseren, van alles aanklaarten op verschillende plekken (restaurants, winkels, kantines), informerende acties, bevrijdingsacties, protestacties tegen proefdierencentra, circussen, dierentuinen, dierenwinkels, slachthuizen of tegen paardensport, viswedstrijden, viskwekerijen... Tegen, tegen, tegen! Maar altijd vóór een betere wereld, zonder dier-gebruik.

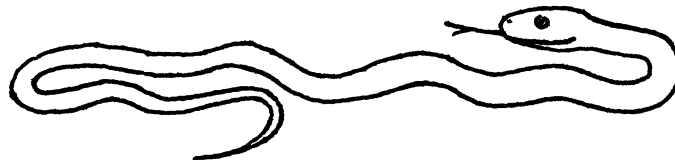

Dilemma's

Voor veganisten zijn er tal van dilemma's te verzinnen. Zoals: wat doe je als je een mottenplaag hebt, of wat te doen als een gevaarlijk roofdier je wil aanvallen? En hoe ver ga je: maak je foto's als je weet dat daar gelatine bij nodig is? (Gelatine is gemaakt van slachtafval, is dus strikt gezien niet eens vegetarisch!) In deze dierenexploiterende

maatschappij is zoveel dierlijk materiaal 'over' dat het in talloze producten verwerkt zit. Zelfs in asfalt kunnen dierlijke stoffen verwerkt zijn, evenals in het beeldscherm van je computer, en zelfs elektriciteit kan met dierlijk materiaal opgewekt zijn. Dit komt echter 'vanzelf' goed zodra niemand meer vlees, vis, melk, wol enzovoort zou willen gebruiken.

Maar ook al hadden we een wereld zonder ook maar een greintje door mensen ontstaan dierenleed dan bleven er dilemma's bestaan. Denk alleen al aan de mieren die je al wandelend doodtrapt, of aan zoiets onschuldigs als je tuintje spitten om spinazie te kunnen kweken. Dat laatste is bijna onmogelijk zonder wormen en andere kleine diertjes te verwonden of te storen.

Veganistisch-biologische landbouw

Het zou natuurlijk het leukst zijn om te leven van vruchten, bladeren, noten en zaden; van alles wat de natuur spontaan voortbrengt. Met zo veel mensen op de wereld en zo weinig wilde natuur zal echter voorlopig niet iedereen van verzamelen kunnen leven, nog afgezien van de vraag of op die manier mensen de honderd kunnen halen. Dus: landbouw. Biologisch natuurlijk, en veganistisch. Biologisch, want onbiologische landbouw betekent dat door gif allerlei beestjes verdelgd worden, wat ook nog eens nadelig uitpakt voor andere dieren (muizen, vogels). Daarnaast zijn er nog andere argumenten voor biologische landbouw, zoals dat het beter is voor de grond, voor het milieu, voor de gezondheid. Een probleempje: biologisch betekent: geen kunstmest. Maar veganistische landbouw betekent: óók geen dierlijke mest! De oplossing: compost gemaakt van plantaardig restmateriaal en uitwerpselen... van mensen!

Vergeet niet je vitamine B12!

Als je veel fruit en groenten eet, nootjes, granen, bonen en allerlei lekkere dingen die daarvan gemaakt worden, dan is veganistische voeding heel gezond. Op één stofje moet je echter speciaal letten, want dat krijg je niet binnen als je niets dierlijks eet, of in zo geringe mate dat het absoluut onvoldoende is. Voor alle duidelijkheid: B12 zit niet in zeewier en al evenmin in tempeh. Als het in bepaalde producten wel zit, dan is het er door de fabriek ingestopt (in Engeland doen ze dat veel). Er zit niets anders op, je zult B12 apart moeten innemen. Via bacteriën worden tegenwoordig geheel veganistisch verantwoorde pilletjes gemaakt, die smaken naar niks, dus vies zijn ze in elk geval niet.

Iedereen die veganist wordt moet dit weten, want door B12-gebrek kan je allerlei kwalen krijgen, en het enge is dat het proces sluipend gaat en op een gegeven moment onomkeerbaar is. Dan wordt het zenuwstelsel aangetast en dan gaat er echt van alles mis.

Een pilletje slikken onnatuurlijk? Oké, je kunt ook je eigen poep eten. Dat doen gorilla's en konijnen ook. Je poep wemelt namelijk van de vitamine B12... Maar lekker en gezond is anders, en of iets natuurlijk is, dat is zoals ik al zei, geen erg sterk argument.

Voor veganisten interessante websites:

www.veganisme.org – www.veganisme.startpagina.nl

www.vitamineB12.nl – www.wereldveganismedag.nl

www.de-zeepkist.nl – www.leefbarewereld.nl

www.animalfreedom.org – www.vegetarisme.be
www.voedselencyclopedie.nl

Dit pamflet is een uitgave van Atalanta. Atalanta verspreidt boeken, filosofie en muziek. Ons anarchisme omvat: eerlijke economie, veganisme, antiracisme, feminisme, geweldloosheid, ecologie, skepticisme, logisch denken en vrolijkheid.
Als je wilt sturen we je een folder met alle uitgaven, maar je kunt ook onze website bekijken.

atalanta@at-A-lanta.nl
www.at-A-lanta.nl